

Universitatea Tehnică a Moldovei

ANALIZA GUVERNANȚEI SECURITĂȚII ALIMENTARE

Student:

Stela Subotin

Conducător:

**Vladislav Reșitca
conf. univ., dr.**

Chișinău, 2023

REZUMAT

Teza de master cu tema „Analiza guvernancei securității alimentare”, realizată de studenta la master Stela Subotin, vizează cercetări ce au avut ca obiect de studiu securitatea alimentară în Republica Moldova și evaluarea acesteia.

Structura tezei: Lucrarea de master include: introducere, 3 capitole, concluzii, bibliografie cu 48 titluri citate în teză și Anexe. Cele trei capitole ale tezei de master includ: *primul capitol* – prezintă sinteza bazelor teoretice a factorilor, politicilor și direcțiilor securității alimentare în Republica Moldova; *capitolul doi* în care este reflectat cadrul normativ și mecanismele instituționale de securitate alimentară; *capitolul trei* reprezintă partea aplicativă a tezei. În acest capitol, a fost analizată situația reală privind principalii indicatori, care duc spre asigurarea securității alimentare. Analiza efectuată a fost sistematizată conform pilonilor securității alimentare. Astfel, a fost obținut: Pilonul 1 al securității alimentare – Disponibilitate, Pilonul 2 – Acces, Pilonul 3 – Utilizare și Pilonul 4 – Stabilitate.

În „*Concluzii*” sunt sintetizate principalele concluzii obținute în rezultatul studiului efectuat.

Scopul tezei de master constă în evaluarea politicii de securitate alimentară, guvernanta și realizările cheie ale asigurării securității alimentare la nivel național în Republica Moldova.

Pentru realizarea scopului propus în lucrare, au fost formulate următoarele **obiective**: realizarea unei analize a cadrului normativ și a mediului instituțional al securității alimentare; identificarea principalelor tendințe ale indicatorilor securității alimentare naționale prin prisma celor patru piloni: disponibilitate, accesibilitate, utilizare și stabilitate; oferirea recomandărilor privind îmbunătățirea și ajustarea securității alimentare la nivel național.

Cuvinte-cheie: securitate alimentară, asigurarea securității, disponibilitate, accesibilitate, utilizare, stabilitate .

SUMMARY

The master's thesis with the theme "Analysis of the governance of food security", carried out by the master's student Stela Subotin, concerns research that had as its object of study food security in the Republic of Moldova.

Structure of the thesis: The master's thesis includes: introduction of the theme, 3 chapters, conclusions, bibliography with 48 titles cited in the thesis and Appendices. The three chapters of the master's thesis include: *the first chapter* - presents the synthesis of the theoretical bases of the factors, policies and directions of food security in the Republic of Moldova; *the second chapter* in which the normative framework and institutional mechanisms of food security are reflected; *chapter three* represents the application of the thesis. In this chapter, the main indicators were reviewed, those which lead to ensuring the safety of food. The analysis is based on 4 main pillars. Pillar 1 of food safety – Availability, Pillar 2 – Access, Pillar 3 – Use and Pillar 4 – Stability.

In " *Conclusions* " the main conclusions are synthesized and its outcomes are outlined.

The goal of this master's thesis consists in the evaluation of the food security policy, governance and key achievements of ensuring food security at the national level in the Republic of Moldova.

For the execution of this work, the following **objectives were outlined**: carrying out an analysis of the normative framework and the institutional environment of food safety; identifying the main trends of national food security indicators through the lens of the four pillars: availability, accessibility, use and stability; providing recommendations regarding the improvement and adjustment of food security at the national level.

Keywords: food security, ensuring security, availability, accessibility, use, stability.

CUPRINS

	ÎNTRUDUCERE	6
1	SECURITATEA ALIMENTARĂ CA OBIECT AL GUVERNANȚEI STATULUI	9
1.1	Factorii care afectează formularea politicii de securitate alimentară și asigurarea securității alimentare	9
1.2	Abordări ale formulării politicilor pentru asigurarea securității alimentare în Republica Moldova	15
1.3	Principalele direcții ale politicii de securitate alimentară în Republica Moldova	17
2	GUVERNAREA SECURITĂȚII ALIMENTARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA	20
2.1	Cadre normative, strategii și programe de securitate alimentară și nutrițională	20
2.2	Mecanisme instituționale de securitate alimentară	26
2.3	Monitorizarea și evaluarea securității alimentare și nutriționale	31
3	EVALUAREA STATUTULUI DE SECURITATE ALIMENTARĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA	37
3.1	Disponibilitatea alimentelor	38
3.2	Accesibilitatea alimentelor	48
3.3	Utilizarea alimentelor	53
3.4	Stabilitatea securității alimentare	58
	CONCLUZII	61
	BIBLIOGRAFIE	66
	ANEXE	71

BIBLIOGRAFIE

1. FAO, The State of Food Insecurity in the World 2001, ISBN: 92-5-104628-X, <https://www.fao.org/agrifood-economics/publications/detail/en/c/122100/>
2. MECHLEM, 2004 Food Security and the Right to Food in the Discourse of the United Nations Kerstin Mechlem: 17 August 2004 <https://doi.org/10.1111/j.1468-0386.2004.00235.x>).
3. Convenția Internațională privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale (ICSECR), din 1966, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-economic-social-and-cultural-rights>.
4. *Declaration mondiale sur la nutrition et Plan d'action* (1992), http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/61048/ICN_92_2.pdf;jsessionid=9510E2CCA24B517E167F324CA38BD8C2?sequence=1.
5. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/51/food-safety>
6. Hotărâre Guvernului din 09.11.2022 cu privire la aprobarea Strategiei securității alimentare a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030 (număr unic 531/MAIA/2022) anii 2023-2030 (nu este publicată în Monitorul Oficial), https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/531_0.pdf
7. FAOSTAT, <https://www.fao.org/faostat/en/#data/FS>
8. <https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000022568/download/>
9. IZMAILOV, K. Candidate of Economic Science, Food security governance review, NATIONAL INSTITUTE OF STRATEGIC STUDIES OF THE KYRGYZ REPUBLIC, Bishkek – 2017, <https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000022568/download/>
10. World Summit on Food Security 2009, Declarația de la Roma (1996) Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură, <http://www.fao.org/docrep/003/w3613e/w3613e00.htm>
11. Strategia securității naționale a Republicii Moldova, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr.153/2011 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr.170–175).
12. МИХАЙДУШКИН, П. В. Условия и основные критерии обеспечения продовольственной безопасности, Научный журнал КубГАУ, №92(08), 2013 года, УДК 338.439.62, <https://cyberleninka.ru/article/n/usloviya-i-osnovnye-kriterii-obespecheniya-prodovolstvennoy-bezopasnosti-1>.
13. Concluziile Consiliului privind prioritățile UE pentru Summitul privind sistemele alimentare al Organizației Națiunilor Unite din 2021, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9335-2021-INIT/ro/pdf>.

14. Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994, (*în vigoare 27.08.1994*) Republicat: Monitorul Oficial al R.Moldova nr.78 art.140 din 29.03.2016, Monitorul Oficial al R. Moldova nr.1 din 12.08.1994.
15. Program de activitate a Guvernului "Moldova vremurilor bune" din 03.08.2021, https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/programul_de_activitate_al_guvernului_moldova_vremurilor_bune.pdf.
16. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022 nr. 235 din 13.10.2021 (*în vigoare 05.11.2021*), Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 266-272 art. 541 din 05.11.2021
17. Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, adoptată în septembrie 2015 de Republica Moldova, alături de alte 192 state membre ale ONU la Summit-ului privind Dezvoltarea Durabilă. <https://cancelaria.gov.md/ro/apc/agenda-de-dezvoltare-durabila-2030>.
18. Declarația Universală a Drepturilor Omului. Pactul internațional privind drepturile omului. Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite. - Rezoluția 217 (III) A din 10 decembrie 1948 alimentară, http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml.
19. Pactul Internațional Nr. 19 din 16-12-1966 cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Publicat : 30-12-1998 în Tratatul Internațional Nr. 1 art. 19, Adoptat și deschis spre semnare de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 16 septembrie 1996 prin Rezoluția 2200 A (XXI). Intrat în vigoare la 3 ianuarie 1967, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115566&lang=ro
20. Food Security Policies Formulation and Implementation. Institutional Framework for Food Security Policy. Learners' Notes. Funded by the European Union and implemented by the Food and Agriculture Organization of the United Nations. FAO, 2009, <https://www.fao.org/3/av031e/av031e.pdf>.
21. Hotărârea Guvernului Nr. 695 din 30-08-2017 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, Publicat : 01-09-2017 în Monitorul Oficial Nr. 322-328 art. 797. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119185&lang=ro
22. Hotărârea Guvernului Nr. 145 din 25-08-2021 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Mediului, Publicat : 01-09-2021 în Monitorul Oficial Nr. 206-208 art. 343 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127621&lang=ro
23. Hotărârea Guvernului Nr. 148 din 25-08-2021 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Sănătății, publicat: 01-09-2021 în Monitorul Oficial Nr. 206-208 art. 346, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127624&lang=ro

24. Hotărârea Guvernului Nr. 149 din 25-08-2021 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Muncii și Protecției Sociale,
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127625&lang=ro
25. Hotărârea Guvernului Nr. 143 din 25-08-2021 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Economiei. Publicat : 01-09-2021 în Monitorul Oficial Nr. 206-208 art. 341 ,
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=127619&lang=ro
26. Hotărârea Guvernului Nr. 146 din 25-08-2021 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Educației și Cercetării, Publicat : 01-09-2021 în Monitorul Oficial Nr. 206-208 art. 344
27. Hotărârea Guvernului Nr. 600 din 27-06-2018 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor, Publicat : 29-06-2018 în Monitorul Oficial Nr. 235-244 art. 656.
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133088&lang=ro#
28. Концепция повышения продовольственной безопасности государств – участников СНГ: утверждена Решением Совета глав правительств СНГ о Концепции повышения продовольственной безопасности государств – участников СНГ от 19 ноября 2010 года [цитат 12.04.2018]. Disponibil: e-cis.info/foto/pages/20000.doc
29. Law of the Republic of Armenia of June 5, 2002 No. ZR-338, <http://cis-legislation.com/document.fwx?rgn=22406>.
30. Law of the Republic of Armenia of June 5, 2002 No. ZR338, <http://cis-legislation.com/document.fwx?rgn=22406>
31. Закон Азербайджанской Республики «О пищевых продуктах» от 18 ноября 1999 №759-IQ, http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=2690
32. Постановление Совета Министров Республики Беларусь от 10.03.2004 № 252 «О Концепции национальной продовольственной безопасности Республики Беларусь», <http://pravo.levonevsky.org/bazaby11/republic34/text337.htm>
33. Закон Киргизской Республики «О продовольственной безопасности Киргизской Республики» от 4 августа 2008, № 183, <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ruru/202397?-cl=ru-ru>.
34. Программа продовольственной безопасности и питания в Киргизской Республике на 2015-2017 годы от 4 сентября 2015 года № 618, <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/98137>.
35. Strategia României pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar pe termen mediu si lung orizont 2020 - 2030, <http://www.madr.ro/strategia-pentru-dezvoltarea-sectorului-agroalimentar-pe-termen-mediu-si-lung-orizont-2020-2030.html>.

36. Strategia siguranței și securității alimentare a României, <http://www.acad.ro/viataAcademica/doc2015/i0307-StrategiaAgroalimRo-PIOtiman.pdf>
37. Указ Президента Российской Федерации от 21.01.2020 г. № 20, Об утверждении Доктрины продовольственной безопасности Российской Федерации, <http://www.kremlin.ru/acts/bank/4510>.
38. Правительство Российской Федерации, Распоряжение от 9 июня 2020 г. N 1516-р, План Мероприятий ("Дорожная Карта") по реализации положений доктрины продовольственной безопасности Российской Федерации.
39. Закон Республики Таджикистан «О продовольственной безопасности» от 27.11.2014, №1158, http://www.adlia.tj/show_doc.fwx?rgn=16054.
40. Закон Туркменистана «О продовольственной безопасности» от 15.06.2000 г. № 29-II, http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=3176.
41. GIURGIULESCU, L. Politici și strategii globale de securitate alimentară. Note de curs. <http://chimie-biologie.ubm.ro/Cursuri%20on-line/GIURGIULESCU%20LIVIU/pol.pdf>.
42. Declarația de la Roma privind securitatea alimentară mondială - Rome Declaration on World Food Security
https://upwikiro.top/wiki/Rome_Declaration_on_World_Food_Security
43. OLEINIC, M. Managementul asigurării securității alimentare a Republicii Moldova în contextul dezvoltării durabile. Teza de doctor habilitat în științe economice. Chișinău 2021. http://www.cnaa.md/files/theses/2021/57040/maria_oleiniuc_abstract.pdf
44. Economia moldovenească de la cea mai mare creștere economică la stagflație și turbulențe: <https://www.mold-street.com/?go=news&n=13784>
45. Smallholders and family farms in the Republic of Moldova, Food and Agriculture Organisation of the United Nations FAO, Year: 2020, ISBN: 978-92-5-132976-4, <http://www.fao.org/3/ca9836en/CA9836EN.pdf>
46. Hotărârea Guvernului nr. 285/2013 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de calculare a mărimii minimului de existență. Publicat : 10-05-2013 în Monitorul Oficial Nr. 104-108 art. 344
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=19426&lang=ro
47. Legea pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare "Moldova Europeană 2030", nr. 315 din 17.11.2022, (*în vigoare 21.01.2023*). Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 409-410 art. 758 din 21.12.2022
48. Приказ Министерства здравоохранения и социального развития Российской Федерации (Минздравсоцразвития России) от 2 августа 2010 г. N 593н г. Москва «Об утверждении рекомендаций по рациональным нормам потребления пищевых

продуктов, отвечающим современным требованиям здорового питания»
Зарегистрирован в Минюсте РФ 11 октября 2010 г. Регистрационный № 18680.

49. CHIRSANOVA (CALCATINIUC), Aurica, CALCATINIUC, Dumitru. The impact of food waste and ways to minimize IT. In: *Journal of Social Sciences*, 2021, vol. 4, nr. 1, pp. 128-139. ISSN 2587-3490. DOI: 10.52326/jss.utm.2021.4(1).15

50. CHIRSANOVA (CALCATINIUC), Aurica, CAPCANARI, Tatiana, BOIȘTEAN, Alina, KHANCHEL EL MEHDI, Imen. Bee honey: history, characteristics, properties, benefits and adulteration in the beekeeping sector. In: *Journal of Social Sciences*, 2021, vol. 4, nr. 3, pp. 98-114. ISSN 2587-3490. DOI: 10.52326/jss.utm.2021.4(3).11

51. Pocol, C.B.; Šedík, P.; Brumă, I.S.; Amuza, A.; Chirsanova, A. Organic Beekeeping Practices in Romania: Status and Perspectives towards a Sustainable Development. *Agriculture* **2021**, *11*, 281. <https://doi.org/10.3390/agriculture11040281>

52. Ciumas, J., Reșitca, V., Chirsanova, A., Capcanari, T., & Voaghi, E. Общая технология пищевых производств. Chișinău, Editura „Tehnică–UTM”, 2019. CZU, 663(664), 075-8.

53. Chirsanova Aurica, Capcanari Tatiana, Boistean Alina, Covaliov Eugenia, Vladislav Resitca, Sturza Rodica. Behavior of Consumers in the Republic of Moldova Related to the Consumption of Trans Fat. *Int J Food Sci Nutr Diet*. 2020;9(8):493-498.

54. CHIRSANOVA (CALCATINIUC), Aurica, BOAGHE, Eugenia, CAPCANARI, Tatiana, SUHODOL (MOTRUC), Natalia, DESEATNICOVA, Olga, BOIȘTEAN, Alina, REȘITCA, Vladislav, STURZA, Rodica. Consumer behavior related to salt intake in the Republic of Moldova. In: *Journal of Social Sciences*, 2020, vol. 3, nr. 4, pp. 101-110. ISSN 2587-3490. DOI: 10.5281/zenodo.4296387

55. SIMINIUC, Rodica, CHIRSANOVA, Aurica, ȚURCANU, Dinu. Instrumente de referință pentru pregătirea și prezentarea probelor la disciplina Analiza senzorială a produselor alimentației publice: Indicații metodice pentru realizarea lucrărilor practice. Univ. Tehn. a Moldovei, Fac. Tehnologia Alimentelor, Dep. Alimentație și Nutriție. Chișinău: Tehnica-UTM, 2022. 67 p. ISBN 978-9975-45-811-5

56. SIMINIUC, A., CHIRSANOVA, A. REȘITCA, V., COVALIOV, E., ȚURCANU, D. Exerciții practice pentru dezvoltarea acuității senzoriale. Indicații metodice la disciplina Analiza senzorială a produselor alimentației publice. Chișinău, Editura „Tehnică – UTM”, 2022. 164 p. ISBN: 978-9975-45-807-8

57. CHIRSANOVA (CALCATINIUC), Aurica, NISTIRIUC, Alexandru, LITVIN, Aurelia. Possibilities of promoting gastronomic tourism in the Republic of Moldova. In: *Modern Technologies in the Food Industry*, Ed. 5, 20-22 octombrie 2022, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: 2022, R, p. 56.

58. Chirsanova, A., Reșitca, V., Capcanari, T., Siminiuc, R., & Boiștean, A. (2022). *Microbiologie alimentaire [Food Microbiology]*. MS Logo; Chișinău. ISBN: 978-9975-3464-7-4.
59. CHIRSANOVA, Aurica, BOIȘTEAN, Alina, SIMINIUC, Rodica et al. Ghid nutrițional pentru adolescenți (băieți). Chișinău : Kim Art, 2022. – 22 p. ISBN 978-9975-3595-1-1.
60. BOIȘTEAN, Alina, CHIRSANOVA (CALCATINIUC), Aurica, CHISELITSA, Natalia, CHISELITA, Oleg. Evaluation of the quality of vegan sauce with the addition of multifunctional compounds. In: *Modern Technologies in the Food Industry*, Ed. 5, 20-22 octombrie 2022, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: 2022, R, p. 46.
61. SIMINIUC, Rodica, ȚURCANU, Dinu, CHIRSANOVA (CALCATINIUC), Aurica, REȘITCA, Vladislav, ȚURCANU, Tatiana. Evaluation of the eating behavior of TUM employees during the lockdown. In: *Modern Technologies in the Food Industry*, Ed. 5, 20-22 octombrie 2022, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: 2022, R, p. 47.
62. SUHODOL (MOTRUC), Natalia, DESEATNICOVA, Olga, REȘITCA, Vladislav, CHIRSANOVA (CALCATINIUC), Aurica, COVALIOV (BOAGHI), Eugenia. Efectul reducerii cantității de sare asupra calității produselor de panificație. In: *Perspectivile și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*, Ed. Partea 1, 3 iunie 2022, Cahul. Cahul, Republica Moldova: Tipografia "Centrografic" SRL, 2022, Vol.9, Partea 1, pp. 391-397.
63. BOIȘTEAN, Alina, CHIRSANOVA (CALCATINIUC), Aurica, STURZA, Rodica. Prospects for the use of agricultural waste as a substrate for acetic fermentation. In: *Euro-Aliment*, Ed. 10, 7-8 octombrie 2021, Galați. Galați: Galati University Press, 2021, Ediția 10, R, p. 180. ISBN 1843-5114.
64. BOIȘTEAN, A., & CHIRSANOVA, A. (2018, October). Possibilities of using soy proteine isolate for the packaging of juglans regia l. In *nuts International Scientific Conference on Microbial Biotechnology 4th edition, Chisinau, Moldova*.
65. SIMINIUC, Rodica, CHIRSANOVA, Aurica. L'impact de plantago ovata sur les indices de qualite des produits de boulangerie sans gluten. In: *Life Sciences and Technology for Wellbeing LIFE 2018: proc. of the Intern. Conf., 30 May –1 June 2018, Cluj-Napoca, Romania, 2018*, p. 95. ISBN 978-973-744-672-5
66. CALCATINIUC, Dumitru, GRIȚCO, Cătălina, CHIRSANOVA (CALCATINIUC), Aurica, BOIȘTEAN, Alina. The impact of organic food on the moldavan market. In: *Microbial Biotechnology*, Ed. 4, 11-12 octombrie 2018, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Institutul de Microbiologie și Biotehnologie, 2018, Ediția 4, p. 76. ISBN 978-9975-3178-8-7

67. SIMINIUC, Rodica, CHIRSANOVA (CALCATINIUC), Aurica. Distribution granulométrique de farine de sorghum oryzoidum. In: *Modern Technologies in the Food Industry*, Ed. 4, 18-20 octombrie 2018, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: 2018, p. 320. ISBN 978-9975-87-428-1.
68. Popovici, C., Deseatnicova, O., & Chirsanova, A. (2017). Tehnologia produselor alimentației publice: Culegere de fișe tehnologice/red. resp.: Cristina Popovici; Univ. Teh. a Mold., Fac. Tehnol. Alimentelor, Dep. Alimentație și Nutriție. *Ch.: Tehnica-UTM*.
69. BOIȘTEAN, Alina, CHIRSANOVA (CALCATINIUC), Aurica. Influența peliculilor alimentare obținute din izolatul proteic din soia asupra gradului de oxidare. In: *Conferința Tehnico-Științifică a Colaboratorilor, Doctoranzilor și Studenților*, Ed. Volumul II, 16-18 noiembrie 2017, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Tehnica-UTM, 2017, Volumul II, pp. 9-12. ISBN 978-9975-45-545-9 (Vol. II).
70. SIMINIUC, Rodica, CIUMAC, Jorj, REȘITCA, Vladislav. Strategii de educație nutrițională în Republica Moldova. In: *Conferința Tehnico-Științifică a Colaboratorilor, Doctoranzilor și Studenților*, Ed. Volumul II, 16-18 noiembrie 2017, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Tehnica-UTM, 2017, Volumul II, pp. 46-47. ISBN 978-9975-45-545-9 (Vol. II).
71. Siminiuc, R., Gutium, O., Reșitca, V., & Chirsanova, A. (2016). Analiza senzorială și controlul fizico-chimic al produselor alimentației publice. *Savoarea. Suport de curs. Chișinău.: Tehnica-UTM*.
72. CHIRSANOVA (CALCATINIUC), Aurica, REȘITCA, Vladislav. Factori de bază ce influențează politicile alimentare și nutriționale la nivel internațional . In: *Meridian Ingineresc*, 2013, nr. 3, pp. 86-90. ISSN 1683-853X.